

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ तरणिमुकुरनेत्रोत्तेजनाभांशरीरप्रतिकृतिमनुमायीभूम्निचंद्रांतराजः ॥ स्थिरदृगणुमसंगंयनयत्यन्यथात्वंतदभयममृतंसत्यत्यगीडेगवेन्द्रम् ॥ १ ॥ कणभक्षमक्षचरणजै
 मिनिकपिलौपतंजलिचनुमः ॥ श्रीमद्यासवचोबुधिनयसीकरवर्षिणोमुदिरान् ॥ २ ॥ सर्वविद्येशतामाविश्विकीर्षपूर्वपूरुषौ श्रीनारायणधीरेशरूपौहरिहरौनमः ॥ ३ ॥ बहून्समाहृत्यविभिन्नदेशान्कोशान्वि
 निश्चित्यचपाठमग्न्यम् प्राचांगुलूणामनुसृत्यवाचं व्याकुर्महेभारतमोक्षधर्मान् ॥ ४ ॥ उत्तानेष्विहकोशविग्रहबलपद्येषुनैवाश्रितंगंभीरेषुनसेतवोनविहिताःकूटाननस्फोटिताः नच्छिन्नानतमश्चराननततिर्भ
 क्ताननाल्हादितानोदीनाश्चविभीषणानविहिताःश्रीलक्ष्मणार्यश्रितैः ॥ ५ ॥ ननुमोक्षोनामशरीरनाशादन्योनास्ति अशरीरंवावसंतंनप्रियाप्रियेस्पृशतइतिश्रुतेः सचस्वयमेवोपनमतीतिर्कितदर्थंशास्त्रेणेतिचेन्न
 कर्तव्यमेवकर्महजानतामित्रकर्शन अकर्माणोहिजीवंतिस्थावरानेतरेजनाः यावद्रोस्तनपानाच्चयावच्छायोपसेवनात् प्राणिनःकर्मणाटत्तिमामुवंतिनरर्षभेतिआरण्यकेप्राक्कर्मसद्भावसाधनात् स्थूलदेहनाशेपि
 कर्माश्रयलिङ्गदेहनाशयोगात् तत्र श्लोकार्थः नजीवंतीतिसंबंधः इतरेजनाइतिदृष्टांतः तथाचायंप्रयोगः स्थावरजीविकाप्राक्कर्मपूर्विका जीविकात्वात् पाकादिक्रियापूर्वकास्मदादिजीविकावदिति यावदितिका
 त्स्वर्यं ल्यब्लोपेपंचम्यौ गोस्तनपानमारभ्यछायोपसेवनंप्रतिमाद्वारकंभोगंचारभ्यसर्वाटत्तिजीविकांकर्मणैवामुवंतीतियोजना सद्योजातस्यहिगोवत्सस्यस्तनपानेप्रवृत्तिःप्राग्भवीयेष्टसाधनताज्ञानजन्यसं
 स्कारपूर्विकाअस्मदादिपाकादिप्रवृत्तिवद्दृश्यते एवमरणात्त्रासोपिप्राचीनमरणजदुःखानुभवसंस्काराद्याणिमात्रस्यसिद्धोऽतोस्तिप्राचीनंकर्म किंच कौलिकशास्त्रप्रसिद्धायथाचैत्रःस्वदेहेकंटेकेनतुन्नेसति
 व्यथतेएवंशत्रुकतायांस्वदेहप्रतिमायामपिकंटेकेनतुन्नायांव्यथते तत्रव्यथाहेतुर्नांतरंधातुवैषम्यंदृश्यतेबाह्यंवाकंटेकवेधादिदृष्टद्वारमस्ति किंतुकेवलमदृष्टमेव एवंप्राक्कर्मसद्भावसिद्धेस्तत्तत्पूर्वपूर्वजन्मकल्पनयाऽ
 नादिःसंसारः एवमनादित्वादानंत्यंचास्यसिद्धम् तर्हिअनादिभावस्यध्वंसायोगात्पुनरनर्थकंशास्त्रमितिचेत् सत्यम् नवयमात्मनिकर्तृत्वभोक्तृत्वादेःसंसारस्यसंबंधसत्यंवदामः यक्षस्यपरशरीरइवचितोलिंगश
 रीरेआभिमानिकतादात्म्यादपितद्धर्मभाक्कोपपत्तेःअभिमंतृत्वमपिनवास्तवं अनुपदोक्तच्छायोपसेवनन्यायेनपरकल्पितसंबंधेनापिव्यवहारनिर्वाहेसतितत्सत्यत्वकल्पनानौचित्यात् संसारस्यसुप्तिमूर्च्छादावद
 र्शनेनकादाचित्कप्रतीतिविषयतयारजूरगवत्कल्पितत्वेनात्मनितत्संबंधस्यसत्यत्वायोगाच्च यथानौकास्थस्तीरतरौचांचल्यमारोपयति यथावाप्रत्यग्भूतमपिमुखंमुकुरःपरागिवदर्शयतियथावासूक्ष्ममपिपुस्तका
 क्षरंउपनेत्रमहिम्नास्थूलमिवभाति तद्वत्कूटस्थेदृग्भात्रेसूक्ष्मेप्रतीचिद्वितीयेदुतुल्येश्वरसृष्टदेहप्रतिमाद्वाराचंचलत्वदृश्यत्वस्थूलत्वाद्यारोपोयुज्यतएवेतिनास्माकंकिंचिदवद्यं यस्यत्वनादिःसत्यश्चसंसारस्तस्यैव
 पूर्ववाद्युक्तोदोषोऽपरिहार्यः तस्मात्संसारकल्पिकायाअविद्यायाआत्मविद्ययानिदत्तौसमूलस्यसंसारस्योच्छेदोऽवश्यंभावीतिविद्योत्पत्तयेशास्त्रमारंभणीयमिति सिद्धम् तत्रनानाविधान्दुरनुष्ठेयान्क्षुद्रफला
 न्राजधर्मानापद्धर्माश्चश्रुत्वाऽत्यंतमुद्विग्नःसर्वापन्निवारणमात्यंतिकश्रेयोहेतुंधर्मजिज्ञासमानोराजायुधिष्ठिरउवाच धर्माःपितामहेनोक्ताराजधर्माश्रिताःशुभाःधर्ममाश्रमिणांश्रेष्ठंवक्तुमर्हसिपार्थिवेति पिताम
 हेनेतिश्रेष्ठ्यंवात्सल्यंचसूचितं राजधर्माश्रिताराजधर्मांगत्वेनोपस्थिताधर्माआपद्धर्माउक्ताः श्रेष्ठःप्रशस्यतमोमोक्षधर्मस्तं आश्रमिणामित्युक्तेर्गृहस्थादीनांसर्वेषामप्यत्राधिकारोदर्शितः तथाचयाज्ञवल्क्यः स
 ह्याश्रमैर्विजिज्ञास्यःसमस्तैरेवमेवत्विति ॥ १ ॥ कर्मज्ञानफलेविभजतिज्ञानेश्रेष्ठ्यंवक्तुं सर्वत्रेति सर्वत्राश्रमेषुधर्मोविहितोवेदेन अग्निहोत्रंजुहुयात्स्वर्गकामइत्यादिना अदृष्टफलःसइत्यर्थः सत्यप्रेत्यतपःफलम्
 सतिसद्वस्तुनिविषयेतपआलोचनंश्रवणमनननिदिध्यासनात्मकंतस्यफलंसाक्षात्कारःसःअप्रेत्यमरणात्प्रागेवभवति ज्ञानंदृष्टफलमित्यर्थः ननुतर्हितपएवक्रियतांकिधर्मेणेत्याशंक्याह वद्विति अयमर्थः
 विविदिषंतियज्ञेनेत्यादिश्रुतेः अश्वेनजिगमिषतीतिवत्करणस्यधात्वर्थेनान्वयात् विद्यार्थत्वंकर्मणाम् यद्वा सन्प्रत्ययस्यप्राधान्यात्ज्ञानेच्छैवकर्मसाध्या यथोक्तम् प्रत्यग्विविदिषांबुद्धेःकर्माण्युत्पाद्यशु